

A l'esquerra, «Cap d'home» d'Erich Heckel. A la dreta, «Diàleg» de Max Pechstein.

L'EXPRESSIONISME EN EL TERRENY PICTÒRIC

Die Brücke-El pont

L'Institut Alemany de Barcelona organitza del 9 de febrer al 5 de març una exposició dels mestres de l'expressionisme alemany al Centre Cultural de la Caixa de Terrassa. Es tracta de l'obra gràfica dels artistes del grup «Die Brücke» del Museu Folkwang d'Essen.

Pep Solervicens

Com a actitud de protesta en contra de posicions conservadores, des-fent-se de la tradició per crear nous i seus, apareix al panorama cultural europeu de finals de segle un moviment que s'expressa tant a través del cinema com de la música, el teatre, la literatura i la pintura: l'expressionisme.

El predomini del sentiment i de l'univers de sensacions —generalment revulsives— per damunt del pensament i les idees, la importància del color sobre el traçat, la invasió de figures esquinçades i allargades, generalment macabres, la voluntat de transcendir l'anècdota, la utilització de símbols re-

veladors de drames psíquics i, per tant, l'expressió de la tensió de l'esperit humà i la seva sensació d'abandonament poden definir amb una certa precisió el moviment expressionista.

Però si ens quedem en l'anècdota, podríem dir que des dels murals bizantins de l'església de Sant Zan Degolà de Venècia, del segle XIII, fins a les pel·lícules de Coppola, Schrader o Fellini són expressionistes. L'expressionisme, entès com a moviment concret més que no com a tendència general de l'art, s'explica per aquesta nova manera d'entendre l'existència humana que sorgeix a finals del XIX i començaments del XX i que il·lustren les aportacions teòriques de Kierkegard, Nietz-

sche, Freud o Marx, l'existencialisme de Heidegger, l'obsessió pels conflictes socials de dramaturgs com Ibsen o Strindberg, el trencament poètic de Whitman o la música de Wagner i Strauss.

I l'expressió pictòrica del buit existencial de l'home dins de la societat contemporània a Alemanya té dos noms concrets: Der Blave Reiter, —el cavaller blau—, integrat per dues figures emblemàtiques Klee i Kandinski i Die Brücke, el pont.

Die Brücke, el van fundar el 1905 quatre antics estudiants de l'Escola Superior Tècnica de Dresde (EST): Erich Heckel, Ernst Ludwig Kirchner, Fritz Bleyl i Karl Schmidt-Rottluff amb la

Hivern

NOVETATS DE LLIBRES

<p>edicions 62 s/a</p> <p>ELS BELLS CAMINS Miquel Martí i Pol L'Escorpi/Poesia, 120. 80 pàgines.</p> <p>«De l'acceptació de la vida i de l'amor, de la contemplació de la 'bellesa harmoniosa', ha sorgit aquesta lírica...» (M. Àngels Anglada). El més popular dels poemes catalans ara a Edicions 62.</p>	<p> Editorial Laia</p> <p>MIRA'M Anita Brookner Col·lecció El Mirall i El Temps.</p> <p>L'expressió, patètica i exigent, dels desigs més íntims d'una dona.</p>
<p>Edicions BROMERA</p> <p>EL DIABLE DE LA BOTELLA L'ILLA DE LES VEUS Robert L. Stevenson Col·lecció A la Lluna de València, 7.</p>	<p>EDITORIAL EMPÛRIES</p> <p>LA SAL Josep Franco Col·lecció l'odíssea, 41. Premi Ramon Muntaner 1988 de literatura juvenil.</p>
<p> GREGAL LLIBRES consorci d'editors valencians s.a.</p> <p>OSSOS DE SÍPIA Eugenio Montale Traducció de Joan Navarro Col·lecció Gregal Poesia, 14. Premi de la crítica a la traducció poètica Cavall verd, 1988.</p>	<p> LA GALERA, S. A., EDITORIAL</p> <p>JOHANNA Renate Welsh Col·lecció Cronos, 20.</p> <p>El pas a la maduresa d'una noia marginada, en la conflictiva Àustria dels anys 30. Premi del Llibre Juvenil Alemany.</p>
<p> EDITORIAL TRES I QUATRE</p> <p>LO PROCÉS DE LES OLIVES. LO SOMNI DE JOAN JOAN Col·lecció L'Estel, 6. Edició de Vicent Pitarch i Lluís Gimeno Estudi introductor de Salvador Jàfer</p>	<p> curial</p> <p>RECERQUES 21 Homenatge a Pierre Vilar, vol. II. Articles d'Esteban Canales Gili, Ramon Grau i Marina López, Ernest Lluch, Jordi Maluquer de Motes, Jesús Millán i Pere Pasqual i Domènech.</p>
<p> Edicions Proa</p> <p>RETRAT D'UN ASSASSÍ D'OCELLS Emili Teixidor A tot vent, 264. Il·lustració de Carme Sanglas 208 pàgs. i 1.400 ptes.</p>	<p> L'ESPEYER EDITORIAL</p> <p>DIBUIXOS I NARRACIONS J. Peris Aragó</p> <p>La producció narrativa del gran pintor i cartellista valencià, editada per primera vegada.</p>

intenció d'intervenir en la societat a través de l'art, d'un art agressiu i amb fort contingut social. El 1906 Ernst Ludwig Kirchner redacta per al grup un programa que és més un cant a la llibertat, el progrés i la joventut que no una definició programàtica d'objectius artístics. Emil Nolde, el més professional del grup, col·laborador de la revista *Art Per a Tots*, Christian Rohlf, Max Pechstein i Otto Mueller acaben d'integrar el grup.

Els quadres del Die Brücke que veurem a Terrassa pertanyen a la col·lecció del Museu Folkwang d'Essen i comprenen 16 obres d'Erich Heckel, entre les quals els *Cavalls blancs* (1912) i el *Cap d'home* (1919), les dues estrelles de l'exposició, 15 d'Ernst Ludwig Kirchner, entre les quals la *Plaça de l'artilleria* (1915), 5 d'Otto Mueller, 15 d'Emil Nolde dels anys 1907-1918, 14 de Karl Schmidt-Rottluff dels anys 1908-1920 i 9 de Christian Rohlf.

L'exposició, organitzada per l'Institut Alemany de Barcelona, representa una ocasió excepcional de veure originals d'expressionistes alemanys al Principat. Des de l'exposició que sobre expressionistes va arribar al Palau Macaya de Barcelona el 1982, hem pogut veure la monogràfica de Munch el 1987 també al Palau Macaya i diversos exemples a la col·lecció Thyssen-Bornemisza.

El fundador del Museu Folkwang va ser Karl Ernst Osthaus, un dels grans mecenes de l'art de començaments de segle que, amb ganes d'influir en la societat i educar-la a través de l'art, es va interessar pels nous corrents pictòrics. A la seva mort l'Ajuntament d'Essen va adquirir el fons del museu i el va integrar a la Galeria municipal. Ernst Gosebruch, director de la galeria i amic de Nolde, Heckel i Rohlf, va accentuar la presència expressionista en aquest museu.

La proscripció, repressió i confiscació de l'*art degenerat* que va emprendre el III Reich va afectar greument la col·lecció expressionista del museu, tot i així als anys 50 el museu va adquirir l'obra gràfica completa de Heckel i Rohlf.

Tempesta pictòrica, impacte visual i emocions extremes. Portar la pintura al límit per reflectir el buit existencial de l'home. L'expressionisme, amb la seva fam de sensacions, sembla reflectir el nostre temps, però la transcendència social de l'art o l'intent de canviar el ritme de la producció econòmica per l'aprofundiment en el sentiment a través de la pintura no deixen de semblar bromes pesades als ulls d'avui. □